

Компетентност - Белгия

СЪДЪРЖАНИЕ

- 1 До кой съд трябва да се подаде исковата молба — до обикновен граждански съд или до специализиран съд (напр. съд по трудовоправни спорове)?
- 2 Ако компетентни са обикновените граждански съдилища (т.е. те са съдилищата, които разглеждат съответния вид казуси), как може да се разбере до кой от тях трябва да бъде подадена исковата молба?
 - 2.1 Има ли разлика между по-нисшестоящите и по-висшестоящите обикновени граждански съдилища (напр. районните съдилища като по-нисшестоящи съдилища и окръжните съдилища като по-висшестоящи такива) и ако да, кой от тях е компетентен по моя казус?
 - 2.2 Териториална компетентност (съдът в град А или съдът в град Б е компетентен по моя казус?)
 - 2.2.1 Основни правила за териториалната компетентност
 - 2.2.2 Изключения от основните правила
 - 2.2.2.1 Кога може да се избира между съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило) и друг съд?
 - 2.2.2.2 Кога трябва да се избере съд, различен от съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило)?
 - 2.2.2.3 Могат ли страните сами да определят за компетентен съд, който при други обстоятелства не би бил компетентен?
- 3 Когато компетентни са специализираните съдилища, как може да се разбере кой съд следва да бъде сезиран?

1 До кой съд трябва да се подаде исковата молба — до обикновен граждански съд или до специализиран съд (напр. съд по трудовоправни спорове)?

Вж. по-долу.

2 Ако компетентни са обикновените граждански съдилища (т.е. те са съдилищата, които разглеждат съответния вид казуси), как може да се разбере до кой от тях трябва да бъде подадена исковата молба?

2.1 Има ли разлика между по-нисшестоящите и по-висшестоящите обикновени граждански съдилища (напр. районните съдилища като по-нисшестоящи съдилища и окръжните съдилища като по-висшестоящи такива) и ако да, кой от тях е компетентен по моя казус?

Въведение

С оглед на спецификите на белгийската правна система, за по-голяма яснота въпроси 1 и 2.1 трябва бъдат разгледани заедно.

На първо място следва да се прави разграничение между предметната компетентност (*compétence d'attribution/volstreckte bevoegdheid*), наричана също материална компетентност (*compétence matérielle/materiële bevoegdheid*), и териториалната компетентност (*compétence territoriale/territoriale bevoegdheid*).

Всеки иск има предмет, а в много случаи и парична стойност. Законодателят определя приложното поле на материалната компетентност, като уточнява естеството и цената на исковете, които съдът може да разглежда.

Материалната компетентност е описана в този информационен пакет в отговорите на въпроси 1 и 2.1.

Компетентността на съдилищата не се разпростира върху цялата територия на Белгия. Законът разделя държавата на съдебни области (съдебни околии, съдебни райони и т.н.). Всеки съд е компетентен само в рамките на своята съдебна територия. Това е познато като териториална компетентност, която е описана в отговора на въпрос 2.2.

Пълна компетентност: първоинстанционният съд.

Първоинстанционният съд (*tribunal de première instance/rechtbank van eerste aanleg*) има „пълна компетентност“ («*plénitude de compétence*»/„*volheid van bevoegdheid*“). Това означава, че за разлика от другите съдилища първоинстанционният съд може да разглежда всички дела, включително онези, които са подсъдни на други съдилища.

В член 568 от Съдебния кодекс (*Code judiciaire/Gerechtelijk Wetboek*) се предвижда, че първоинстанционният съд се произнася по всички икове, с изключение на онези, които се предявяват направо пред апелативния съд (*cour d'appell/hof van beroep*) или Касационния съд (*Cour de cassation/Hof van Cassatie*). Пълната компетентност на първоинстанционния съд е условна, доколкото ответникът може да се позове на липсата на компетентност на съда поради специалната компетентност на друг съд. Първоинстанционният съд обаче има изключителна компетентност по определени въпроси. Определени видове спорове трябва да се отнасят до този съд, включително когато цената на иска е по-ниска от 2 500 EUR, например исковете, свързани с гражданското състояние на лицата.

Другите съдилища

По-долу е представен списък на другите съдилища, заедно с кратко описание на тяхната предметна компетентност.

а) Мирови съд (*juge de paix/vrederechter*)

Съгласно член 590 от Съдебния кодекс мировият съд има обща компетентност по всички икове с цена под 2 500 EUR, с изключение на онези, които по закон са специално възложени на друг съд. Освен тази обща компетентност мировият съд има също специална (вж. членове 591, 593 и 594 от Съдебния кодекс) и изключителна (членове 595 и 597 от Съдебния кодекс) компетентност по редица въпроси, независимо от цената на иска. Примери за такава специална компетентност са споровете във връзка с наеми, съсобственост, сервитути и плащане на издръжка. Мировият съд е компетентен и по отношение на актове за осиновяване и актове за припознаване. Неотложното отчуждаване и запечатване на помещения също са част от изключителната компетентност на мировия съд.

б) Полицейски съд (*tribunal de police/politierechtbank*)

Съгласно член 601 *bis* от Съдебния кодекс полицейският съд разглежда всички икове за обезщетение в резултат на пътнотранспортно произшествие, независимо от цената на иска. Полицейският съд има изключителна компетентност по тези икове.

в) Търговски съд (*tribunal de commerce/rechtbank van koophandel*)

Съгласно член 573 от Съдебния кодекс търговският съд разглежда като първа инстанция спорове между предприятия, т.е. спорове между всички лица, извършващи трайно стопанска дейност, които са свързани с действия, извършвани като част от тази дейност и които не са от специалната компетентност на друг съд.

Допустимо е лице, което не е предприятие и което желае да предяви иск срещу предприятие, да избере да заведе делото пред търговския съд. Търговският съд разглежда и спорове във връзка с менителници и записи на заповед.

Освен тази обща компетентност търговският съд има също специална и изключителна компетентност по редица въпроси. Въпросите, които са от специална компетентност, са изброени в член 574 от Съдебния кодекс. Те включват по-специално споровете във връзка с търговски дружества и исковете, свързани с морското корабоплаване и корабоплаването по вътрешните водни пътища. В член 574, точка 2 от Съдебния кодекс е описана изключителната компетентност на търговския съд: икове и спорове, произтичащи пряко от производствата по несъстоятелност и съдебните производства по оздравяване в съответствие със Закона от 8 август 1997 г. за несъстоятелността (*loi du 8 août 1997 sur les faillites/faillissementswet van 8 augustus 1997*) и Закона от 31 януари 2009 г. относно осигуряване на непрекъснатост на стопанската дейност (*loi du 31 janvier 2009 relative à la continuité des entreprises/wet van 31 januari 2009 betreffende de continuïteit van de ondernemingen*), разпоредбите за решаването на които са уредени в специалните правни норми, приложими към режима на несъстоятелност и съдебното производство по оздравяване.

г) Трудов съд (*tribunal du travail/arbeidsrechtbank*)

Трудовият съд е основният специализиран съд и има преимуществено специална компетентност. Тази компетентност, описана в член 578 и сл. от Съдебния кодекс, е по следните въпроси:

- трудовоправни спорове,
- спорове, свързани с трудови злополуки и професионални заболявания,
- социалноосигурителни спорове.

Трудовият съд има изключителна компетентност по отношение на прилагането на административни санкции, определени в законите и подзаконовите актове, посочени в членове 578—582, и в Закона относно административните глоби в случай на нарушение на някои социалноосигурителни закони (*loi relative aux amendes administratives applicables en cas d'infraction à certaines lois sociales/wet betreffende de administratieve geldboeten in geval van inbreuk op sommige sociale wetten*), както и по отношение на искове, свързани с колективно уреждане на дългове.

д) Председатели на съдилищата — обезпечителни производства (*référé/kort geding*)

В членове 584—589 от Съдебния кодекс се посочва, че председателите на съдилищата (първоинстанционния съд, търговския съд и трудовия съд) имат правомощия във всички неотложни случаи да постановяват временни мерки по въпросите, които са от компетентността на техните съдилища. Условието е случаят да бъде неотложен и решението да бъде само временно, без да се засяга искът по същество. Примери за това са назначаване на експертиза, разпореждане на разпит на свидетел и др.

е) Съдия по обезпечителните мерки (*juge des saisies/beslagrechter*)

Съдията по обезпечителните мерки (вж. член 1395 от Съдебния кодекс) разглежда всички искове във връзка с обезпечителни запори и възбрани (*saisies conservatoires/bewarende beslagen*), мерки за принудително изпълнение и действията на Службата за вземания за издръжка, посочени в Закона от 21 февруари 2003 г. за създаване на Служба за вземания за издръжка в рамките на Федералната публична служба „Финанси“ (*loi du 21 février 2003 créant un Service des créances alimentaires au sein du SPF Finances/wet van 21 februari 2003 tot oprichting van een Dienst voor alimentatievorderingen bij de FOD Financiën*).

ж) Съд за младежта (*tribunal de la jeunesse/jeugdrechtbank*)

Въпреки че общностите (т.е. федералните единици, които съставляват белгийската федерална държава) са компетентни по въпросите на закрилата на младежта, организацията на съдилищата за младежта е все още от федерална компетентност, уредена във Федерален закон от 8 април 1965 г. за закрила на младежта (*loi relative à la protection de la jeunesse du 8 avril 1965/wet op de jeugdbescherming van 8 april 1965*). Съдът за младежта е едно от отделенията на първоинстанционния съд и разглежда мерките в областта на закрилата на младежта.

з) Семейен съд (*tribunal de la famille/familierechtbank*)

Семейният съд е компетентен по всички семейноправни въпроси. По-специално е компетентен (член 572 *bis* от Съдебния кодекс) по:

- искове между съпрузи и между законно съжителстващи партньори;
- искове във връзка с родителската отговорност;
- искове по задължения за издръжка;
- искове във връзка с имуществения режим между съпрузи.

2.2 Териториална компетентност (съдът в град А или съдът в град Б е компетентен по моя казус?)

2.2.1 Основни правила за териториалната компетентност

Основният принцип в белгийската правна система е свободата на избор на ищеца. Общата правна норма е изложена в член 624, точка 1 от Съдебния кодекс. Ищецът обикновено предявява иск пред съда по местоживеене (*domicile/woonplaats*) на ответника или по местоживеене на единия от ответниците.

Какво се случва, ако този ответник е юридическо лице? Местопребиваването на юридическо лице е местонахождението на неговото седалище (*siège/hoofdzetel*), т.е. административното седалище, от което дружеството се управлява.

2.2.2 Изключения от основните правила

2.2.2.1 *Кога може да се избира между съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило) и друг съд?*

В определени случаи ищецът има право да заведе делото пред друг съд. Тази възможност е описана по-специално в член 624, точки 2—4 от Съдебния кодекс. Освен съда по местоживеене на ответника или по местоживеене на един от ответниците, ищецът може да избере:

- съда по мястото, където са възникнали едно или няколко от задълженията, предмет на спора, или където те се изпълняват, са били изпълнени или следва да бъдат изпълнени;
- съда по съдебния адрес, избран за изпълнение на действията;
- съда по мястото, където съдебният изпълнител (*huissier de justice/gerechtsdeurwaarder*) е разговарял лично с ответника, ако ответникът или никой от ответниците няма адрес в Белгия или в чужбина.

Също така е установена съдебна практика при обезпечителни производства териториална компетентност да има председателят на съда по мястото, където трябва да бъде изпълнено решението.

Що се отнася до издръжката, в член 626 от Съдебния кодекс се предвижда, че исковете за издръжка, свързани с правото на помощ за социална интеграция, могат да бъдат предявени пред съда по местоживеене на ищеца (т.е. родителят, който има право на издръжка).

Разпоредбите на членове 624 и 626 са диспозитивни и страните могат да се отклонят от тях. Поради това страните могат да сключат споразумение относно избора на съд, в което се посочва, че всеки спор трябва да бъде отнесен само пред определени първоинстанционни съдилища.

От основния принцип на свободата на избор обаче има някои изключения.

В законодателството са посочени редица случаи, в които ищецът не разполага с този избор. Тези случаи са изброени основно в членове 627—629 от Съдебния кодекс. Примери за това:

- при спорове, свързани с трудови договори (член 627, точка 9): компетентен е съдът по местонахождението на мината, фабриката, работилницата, магазина, офиса и, като цяло, на мястото, предназначено за извършване на дейността на предприятието, за упражняване на професията или дейността на дружеството, сдружението или обединението;
- при молби за развод или законна раздяла поради непоправимо разстройство на брака (член 628, точка 1): компетентен е съдът по мястото на последното семейно жилище на съпрузите или по местоживеенето на ответника.

Дори в тези случаи все още е налице известна свобода на избор. В член 630 от Съдебния кодекс се предвижда, че след възникването на спора страните могат да се договорят да се отклонят от тези законови разпоредби. Подобни споразумения, сключени преди възникването на спора, са нищожни по закон.

2.2.2.2 *Кога трябва да се избере съд, различен от съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило)?*

В определени случаи, по-специално в посочените в членове 631—633 от Съдебния кодекс, изключителна териториална компетентност има само един съд. Следователно ищецът няма право на избор и не може да бъде сключено споразумение относно избора на съд нито преди, нито след възникването на спора. Тези случаи включват, наред с другите:

- несъстоятелност (член 631, параграф 1 от Съдебния кодекс): търговският съд, който е компетентен да обяви несъстоятелността, е съдът, в чийто район се намира основното място на стопанска дейност на търговеца, или в случай на юридическо лице — седалището му към датата, на която юридическото лице е станало неплатежоспособно, или към датата на подаване на молбата за обявяване в несъстоятелност до съда. Вторична несъстоятелност: търговският съд, в чийто район се намира съответното място на стопанска дейност на лицето, обявено в несъстоятелност. Когато има няколко места на стопанска дейност, е компетентен първият съд, пред който е подадена молбата.
- съдебно производство по оздравяване (член 631, параграф 2 от Съдебния кодекс): компетентен е търговският съд, в чийто район се намира основното място на стопанска дейност на длъжника, или в случай на юридическо лице — седалището му към дата на подаване на молбата.
- спорове, свързани с прилагането на данъчното законодателство (член 632): компетентен е съдът по седалището на апелативния съд, в чийто район се намира службата, където е или следва да бъде събран данъкът, или, ако спорът не се отнася до събирането на данък — мястото, където се намира данъчната служба, издала оспорваното решение.

Когато производството се провежда на немски език, изключителна компетентност има първоинстанционният съд на Ойпен.

- искове, свързани с обезпечителни запори и възбрани и мерки за принудително изпълнение (член 633): освен ако не е предвидено друго по закон, компетентен е съдът по мястото на налагане на запора или възбраната. В случай на запор върху вземания на длъжника от трети лица (*saisie-arrêt/beslag onder derden*) компетентен е съдът по местоживеенето на запорирания длъжник. Ако местоживеенето на запорирания длъжник е извън Белгия или не е известно, компетентен е съдът по мястото на изпълнение на запора (вж. също член 22, параграф 5 от Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела).

2.2.2.3 Могат ли страните сами да определят за компетентен съд, който при други обстоятелства не би бил компетентен?

Както вече бе посочено по-горе, разпоредбите на членове 624 и 626 се диспозитивни и страните могат да се отклонят от тях. Страните могат да сключат споразумение относно избора на съд, в което се посочва, че всеки спор трябва да бъде отнесен пред определени първоинстанционни съдилища.

В посочените в членове 627—629 от Съдебния кодекс случаи не е допустимо сключването на споразумение относно избора на съд преди възникването на спора. Съгласно член 630 такива споразумения са допустими след възникването на спора.

В посочените в членове 631—633 от Съдебния кодекс случаи не е допустимо сключването на споразумение относно избора на съд.

3 Когато компетентни са специализираните съдилища, как може да се разбере кой съд следва да бъде сезиран?

Отговорът на този въпрос се съдържа в отговора на въпроси 1 и 2.

Връзки

Цитирани разпоредби от Съдебния кодекс: [🇪🇺 Федерална публична служба „Правосъдие“](#)

- Щракнете върху „*Législation consolidée/Geconsolideerde wetgeving*“ (Консолидирано законодателство).
- В раздел „*Nature juridique/Juridische aard*“ (Правен характер) изберете „*Code judiciaire/Gerechtigd Wetboek*“ (Съдебен кодекс).
- В полето „*Mot(s)/Woord(en)*“ (Дума(и), въведете „624“.
- Щракнете върху „*Recherche/Opzoeking*“ (Търсене).
- Щракнете върху „*Liste/Lijst*“ (Списък).

* Щракнете върху „*Justice de A à Z/Justitie van A tot Z*“ (Правосъдие от А до Z).

* Изберете: „*Cours: compétence/Hoven: bevoegdheid*“ (Съдилища: компетентност).

Помощ за намиране на съда с териториална компетентност: [🇪🇺 Федерална публична служба „Правосъдие“](#)

- Щракнете върху „*Compétence territoriale/Territoriale bevoegdheid*“ (Териториална компетентност).

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Последна актуализация: 25/09/2019